

THE VALUE OF
PERFECT TEMPERATURE

Energieffektivitet og temperaturkontroll i RAS-anlegg

Fish farmer 2024

Frode Berg / CTO

**Omsetning
1000+ mNOK**

**produksjon i
Norge**

**4 markeds
segmenter**

ESG strategi

Ansatte 350 +

**Kjøle, fryse og
varmepumpe
produkter**

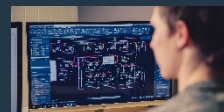
**1000 + Service
avtaler**

**Energi
besparelse**

**27 lokasjoner
i Norge
+ Chile & Skottland**

**7 + FOU
program**

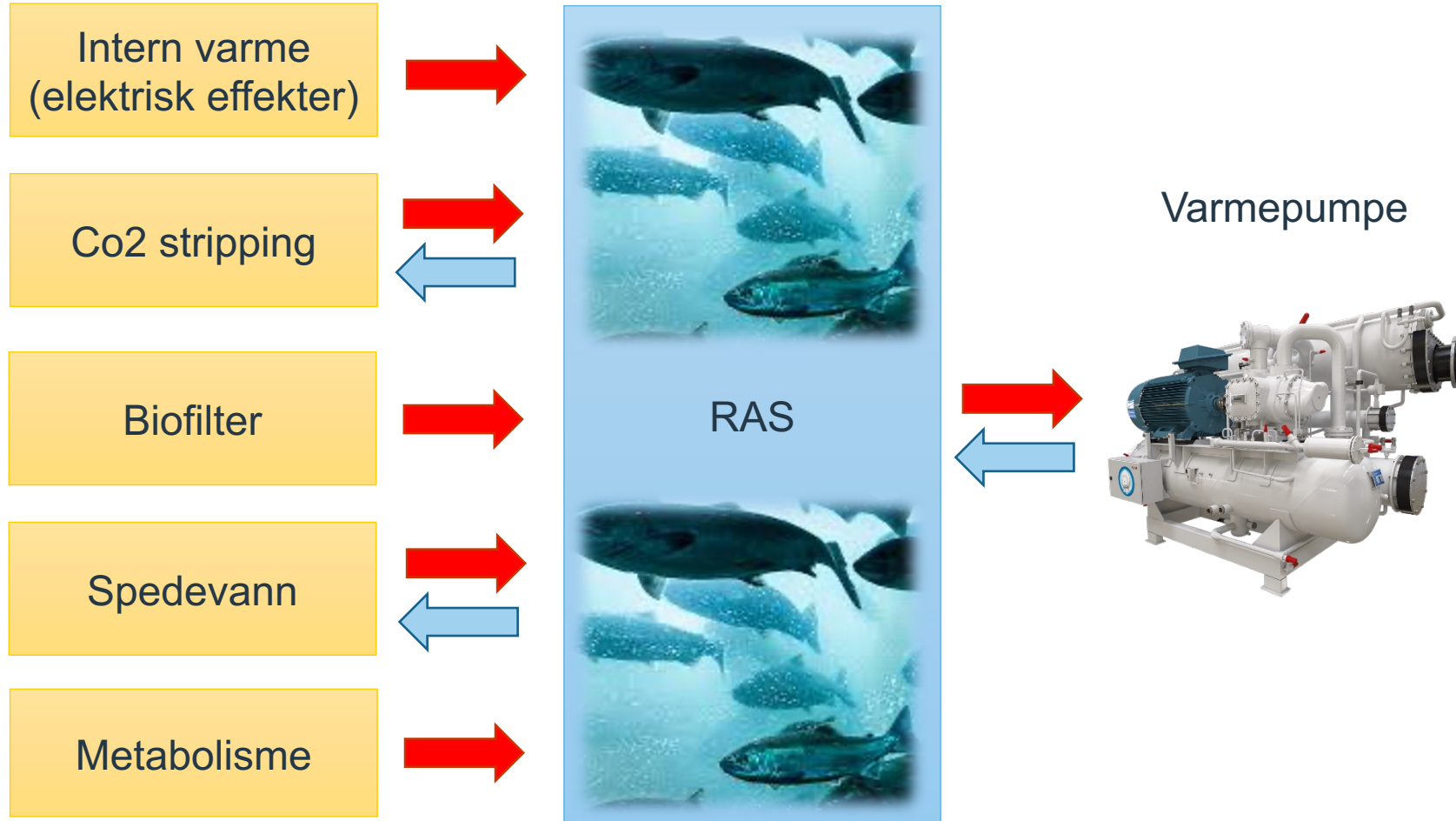
**70 +
Service**

**Natural
Kuldemedier**

Nordens største kompetansemiljø innenfor kulde og varmepumpe teknologi

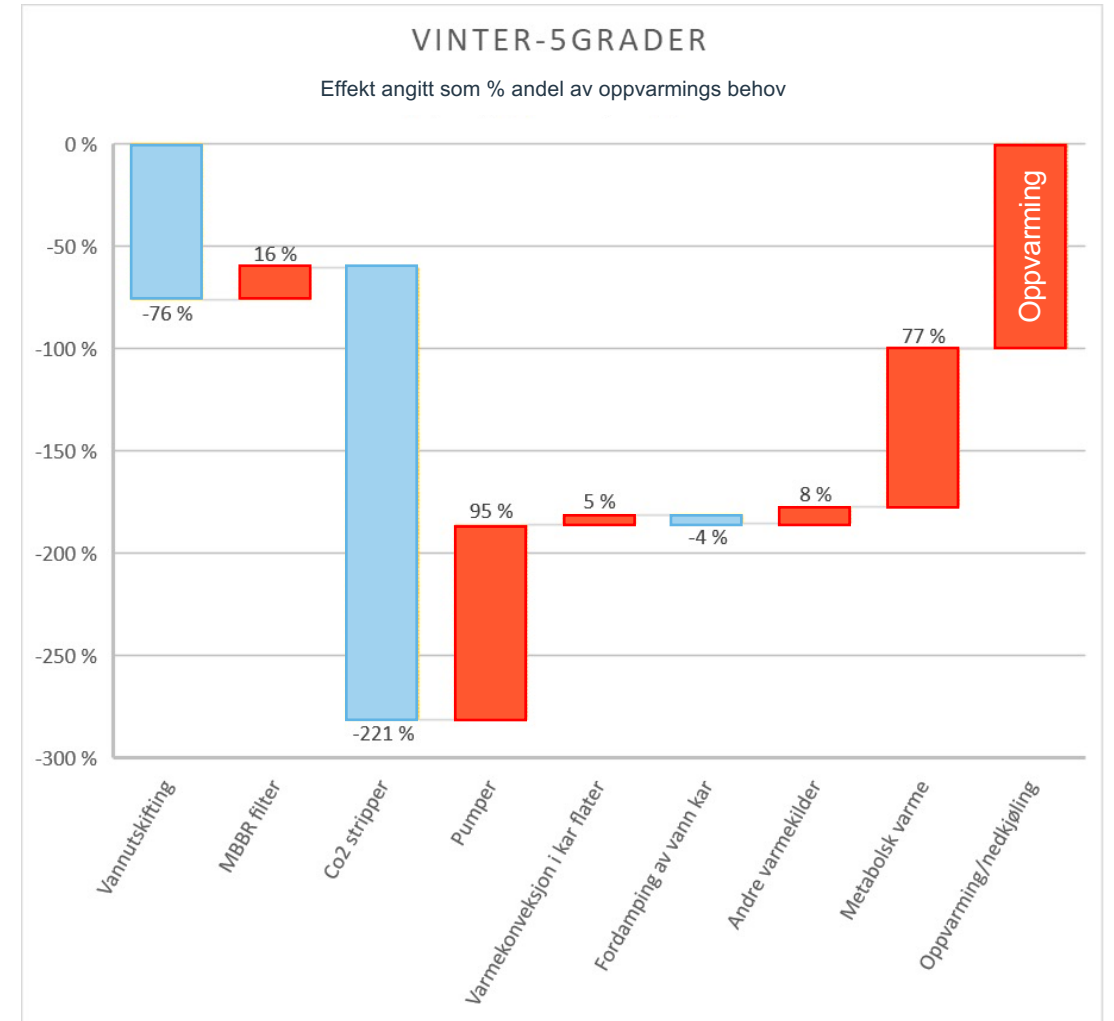
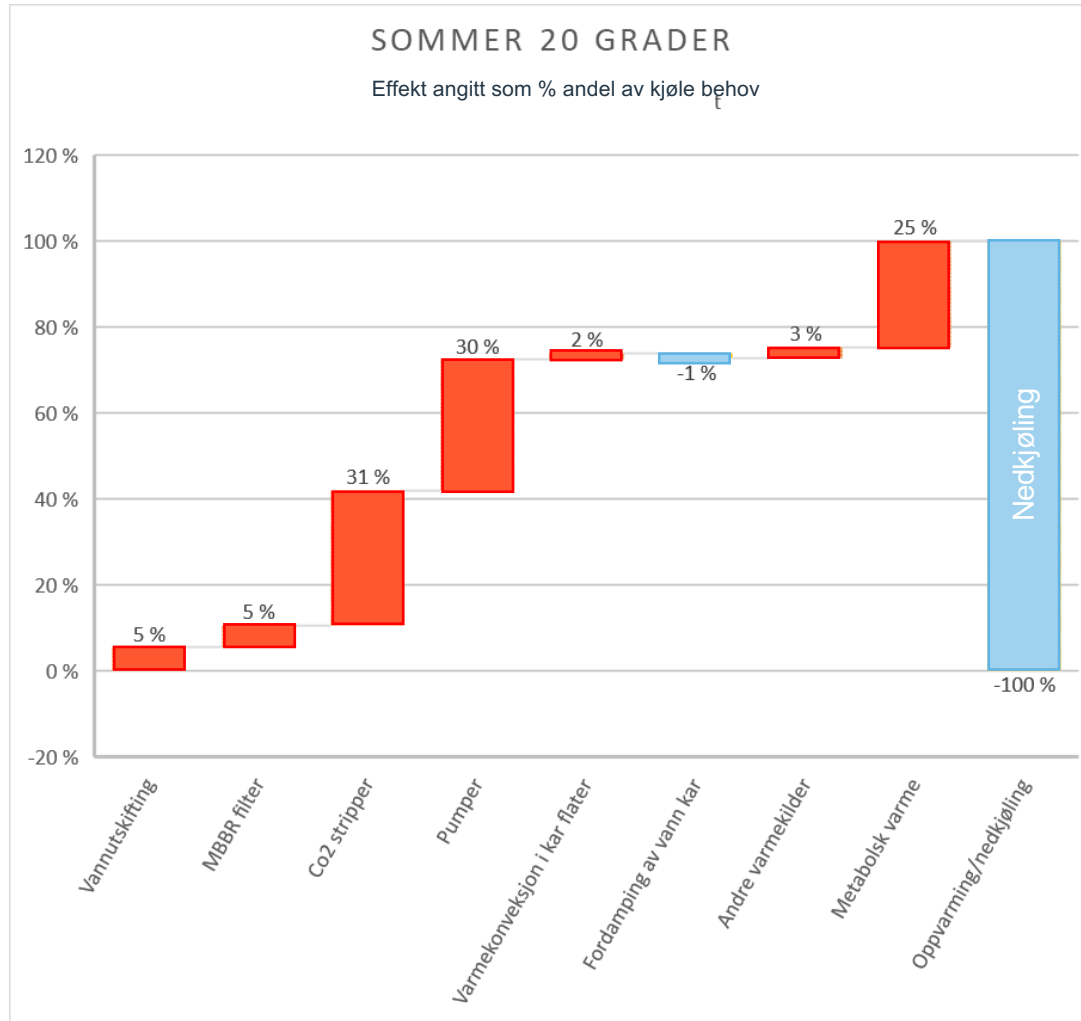
Temperatur kontroll i RAS

Kommentar

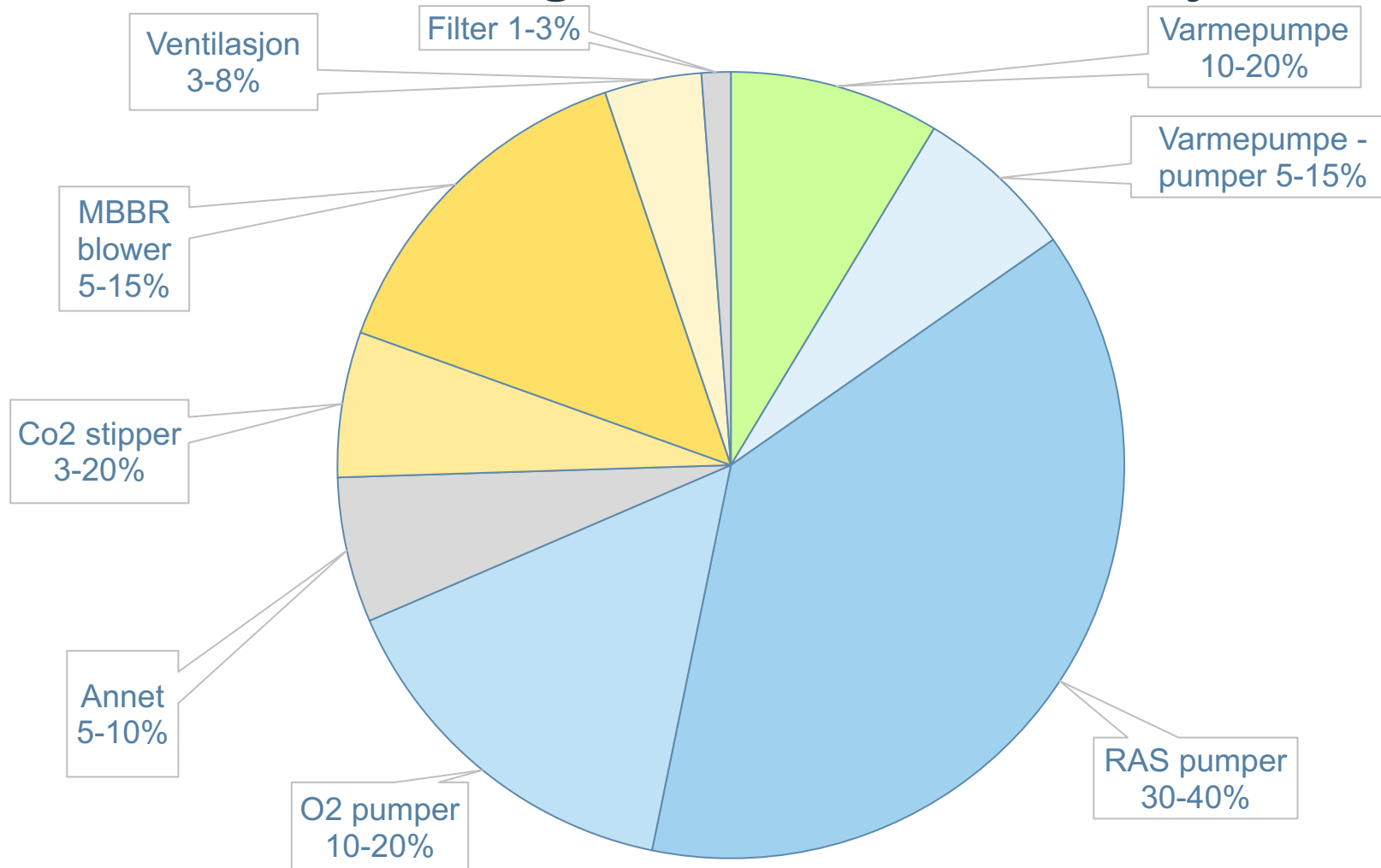
- Energisystem reversibelt
  - Kjøling og oppvarming
- Intern varme utgjør stor del av tilført varme energi
  - Pumper
  - Blåsere
- Stor påvirkning av lufttemperatur
  - Co2 stripping størst tap
- Vannutskifting utgjør relativt lite
  - Avløpsveksling
- Tilført varme i karflater utgjør minimalt
  - Luft temperaturer tilnærmet lik vanntemperatur
  - Avdamping overflate

Temperatur kontroll i RAS – Sommer og vinter (Norden)

Kilde: beregning utført av PTG på anlegg i Norge

Elektrisk energi forbruk - RAS systemer

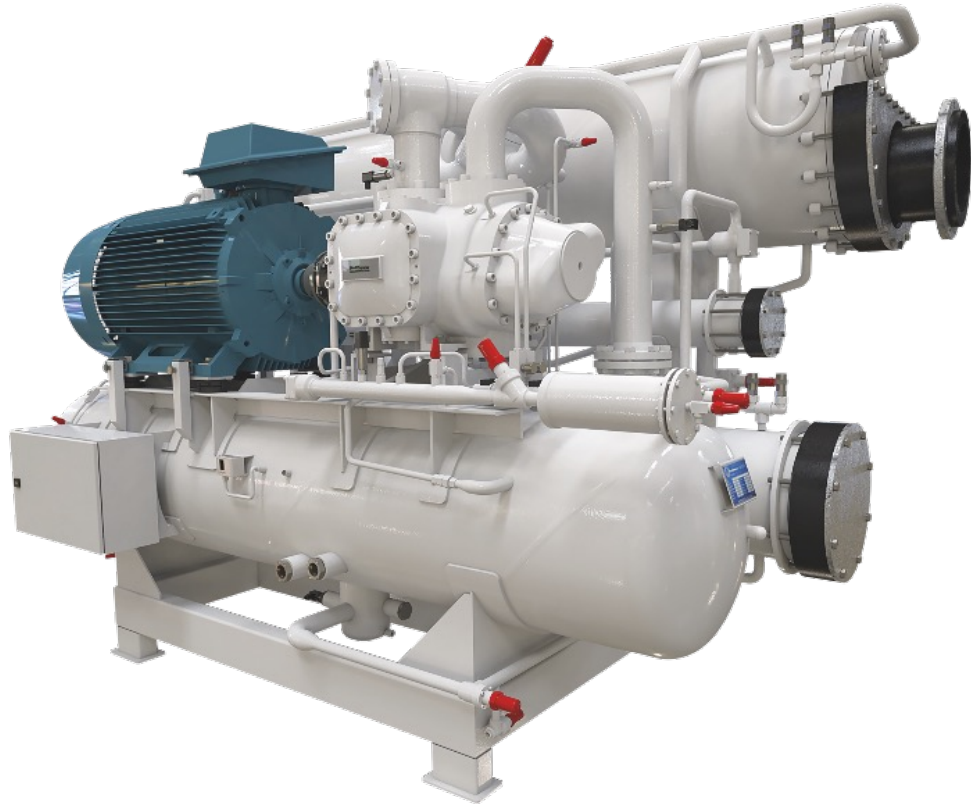
Kommentar

- 50-60% Pumper/ intern sirkulasjon
- 15 – 35% Temperatur kontroll
  - Varmepumpe og tilhørende pumper
  - Kjøling og oppvarming
  - Frikjøling ikke inkludert
- 15 - 35% - luftblower/vifter
  - MBBR og Co2 stripping
  - Stor forskjell på rislefilter vs boblefilter

- Pumper
- Temperatur kontroll
- Luft blåser/vifter

Kilde:
PTG målinger og data fra
flere anlegg

Hva påvirker energianleggets effektivitet?

Temperaturløft

Varmegjenvinning

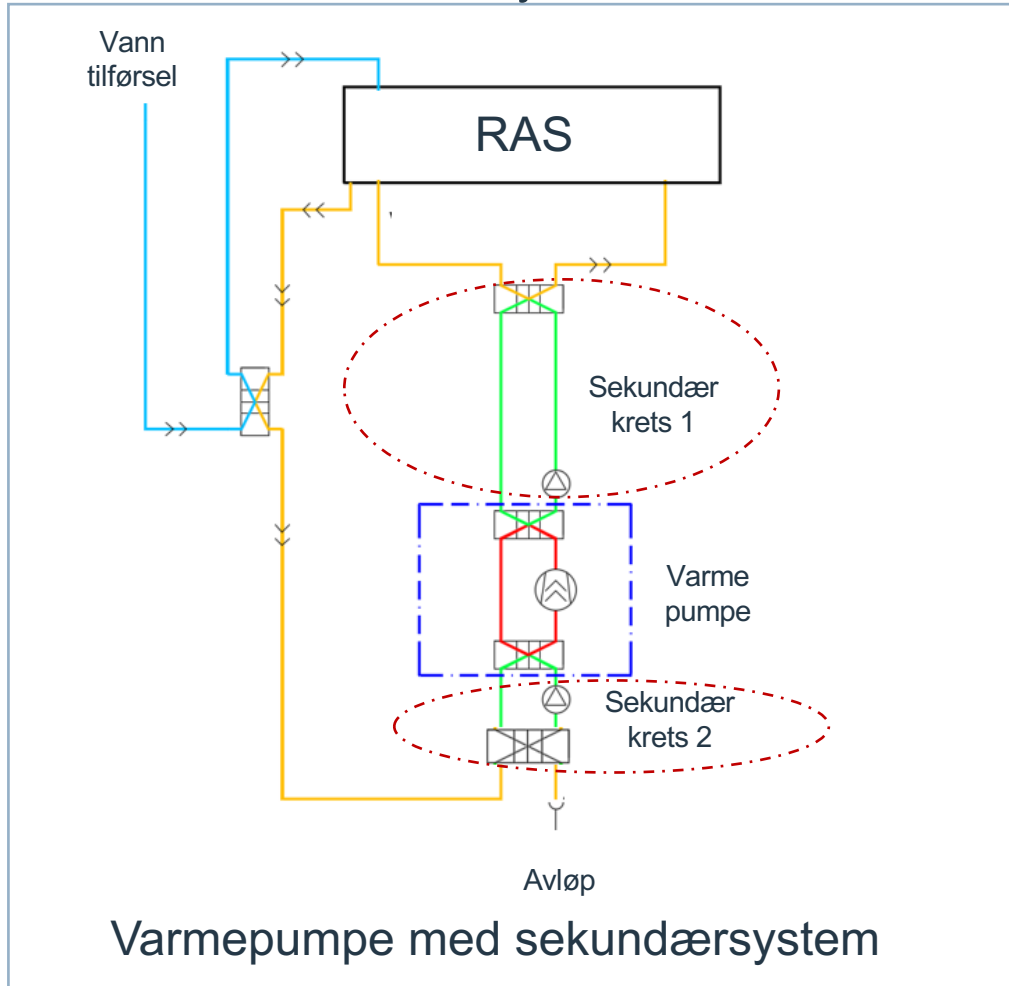
Varmepumpens effektivitet

Kuldemedium

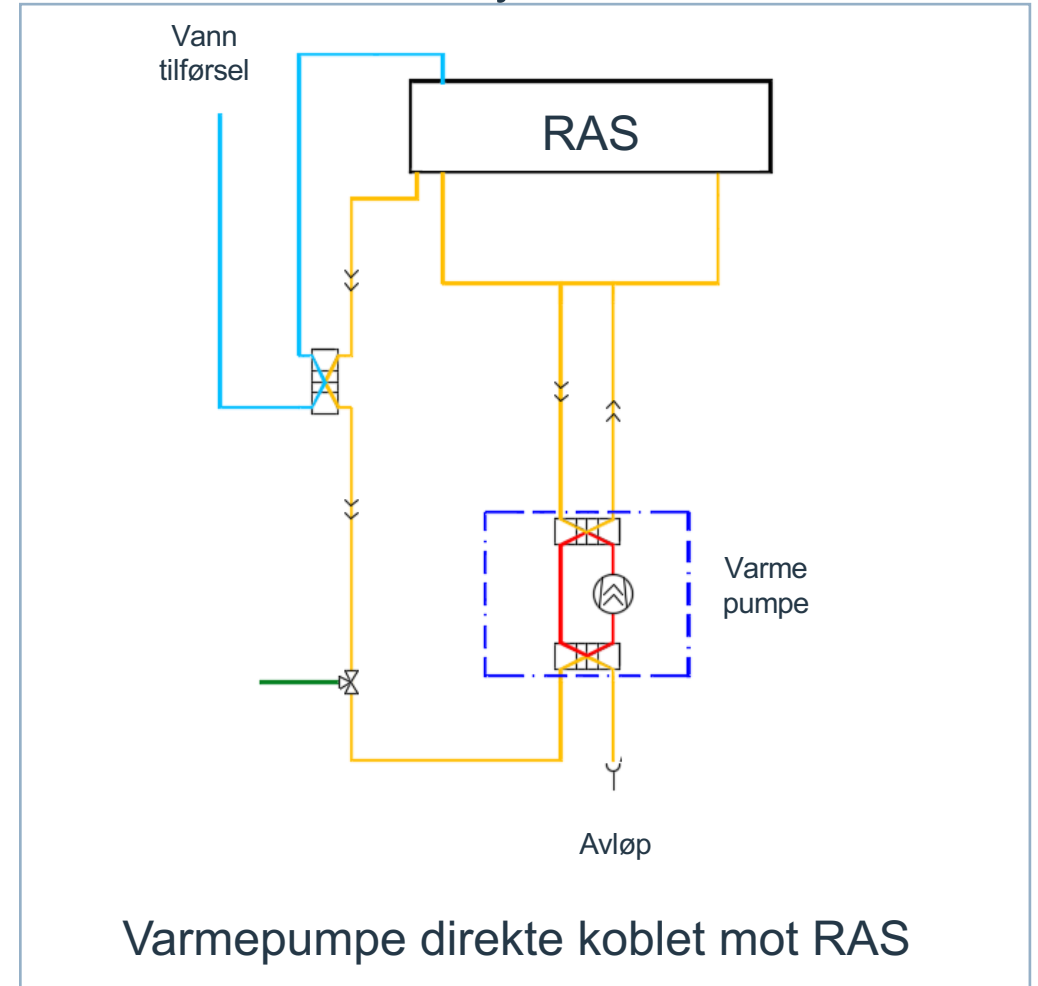
Pumpe energi

Indirekte vs direkte system

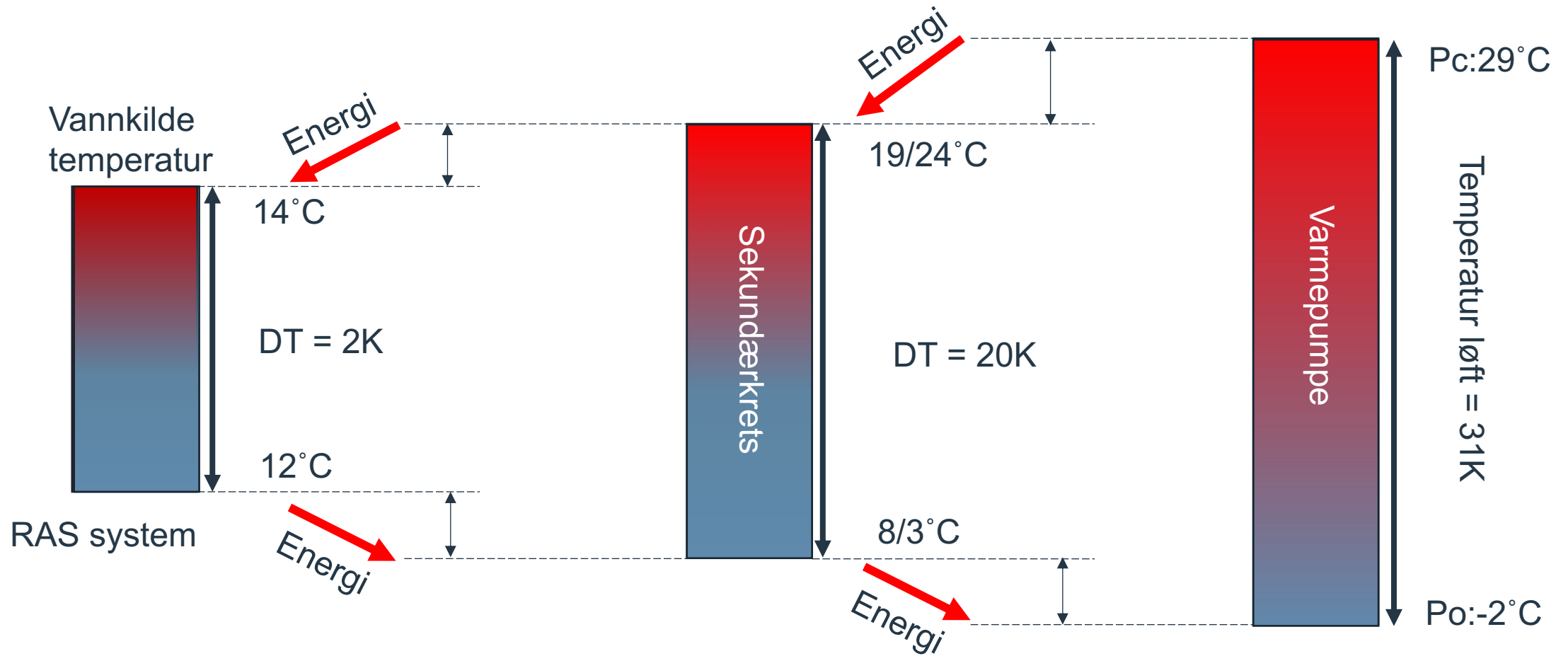
Indirekte system

Direkte system

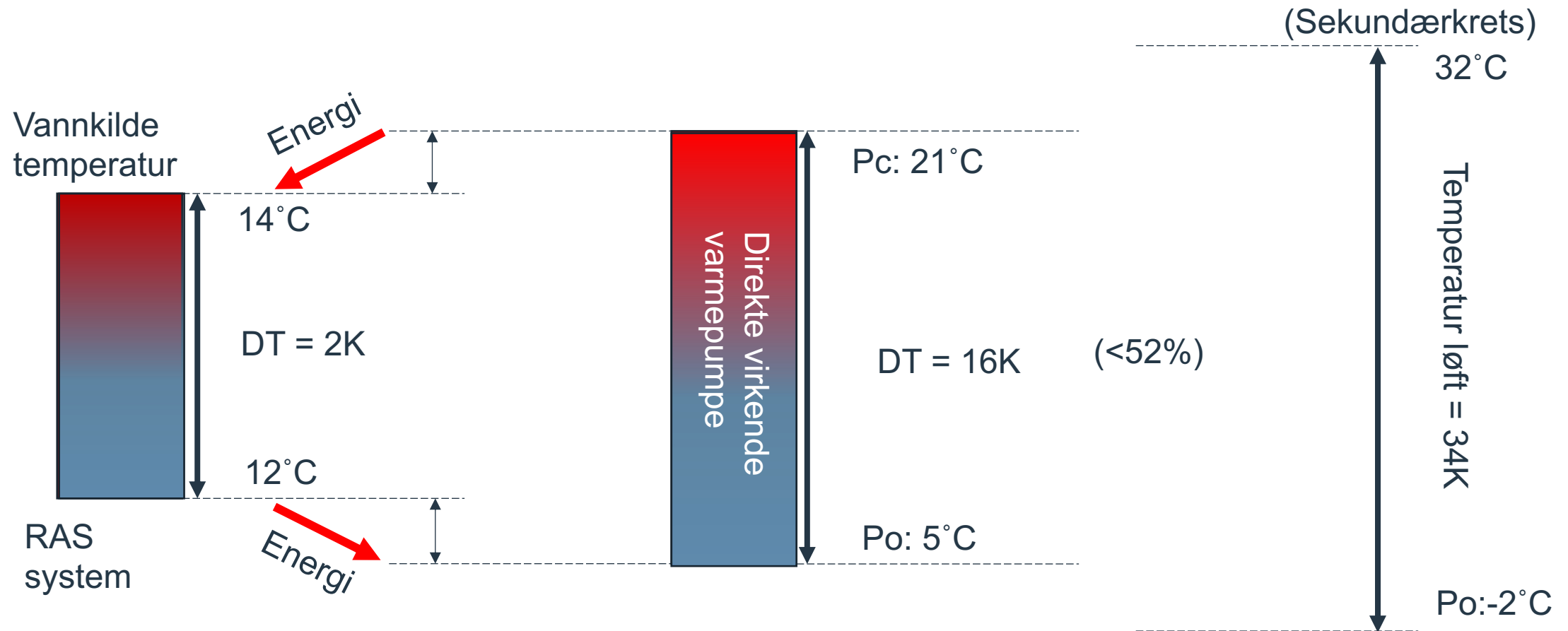

Vekslingstap i energianlegg i indirekte system

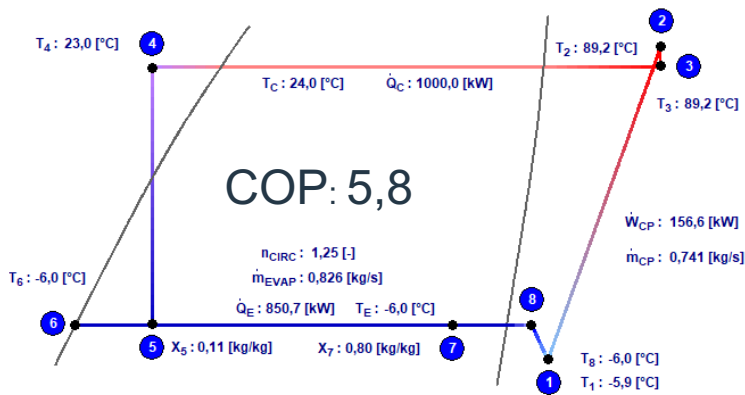
Vekslingstap i direkte system

Varmepumpe arbeid er 40 – 50% mindre på et direkte virkende system

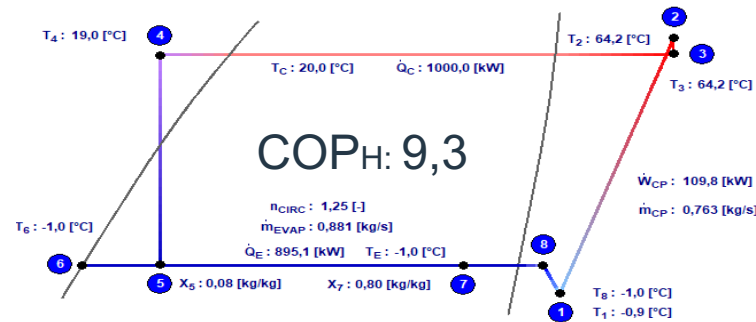
Virkningsgrad – energisystemer

Indirekte system

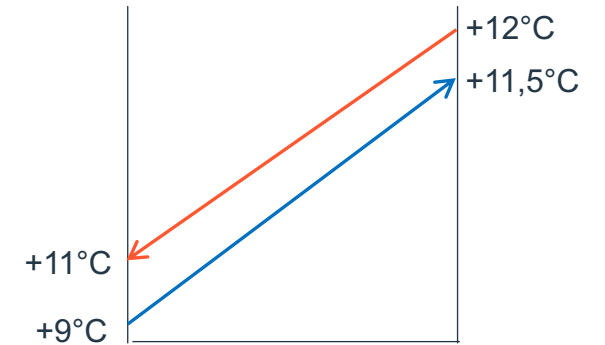
$$\eta: 3-4^*$$

Direkte system

$$\eta: 5-6^*$$

Fri kjøling

$$\eta: 16^{**}$$

*Inkl sjøvanns pumper, (Fylt fordamper) , nis: 0,7, nvol: 0,8, nmot:0,9

*Inkl sjøvanns pumper, npumpe: 0,8, nvol: 12°C RAS, 9°C sjøvann, ΔP 15mWs

Fremtiden er naturlige kuldemedier!

	Fluorocarbons (F-gases)			Hydrocarbon	Natural	
	R-22 HCFC	R-404A HFC	R-410A HFC	R-290, PROPANE	AMMONIA	CO2
APPLICATIONS						
Refrigerant market penetration ¹⁾	83%			17%		
Freezer	+	+	+	+	+	++
Fridge	+ / -	+ / -	+	+ / -	+	+ / -
Heat pump	-	-	-	-	+ / -	+ / -
ENVIRONMENTAL PROFILE						
GWP (Global Warming Potential) ²⁾	1810	3900	2088	4	0	1
Energy-efficiency	Poor	Poor	Poor	Medium	High	High
Toxic	No	No	No	No	Yes	No
Flammable/Explosive	No	No	No	High	Medium	No
Smell	No	No	No	«Yes»	Yes	No

Kommentar

- I 2007 ble omtrent 200 land enige om å fremskynde elimineringen av HFC helt innen 2020 – utviklingslandene fikk frist til 2030
  - Da KFK-gasser ble ulovlige, ble de erstattet av R-22 (Freon)
  - For å beskytte ozonlaget har produksjon av nye R-22-systemer vært forbudt siden 2010
- Fra 2020 har EU forbudt HFK med høy GWP som R404A i nytt kjøle- og kjøleutstyr
  - R-410A er nå det mest brukte kjølemediet i nye enheter, til tross for dets skadelige innvirkning på miljøet
- Dampkompresjonssystemer i dag bruker primært fluorkarbonkjølemidler og har rundt 83 % global markedspenetrasjon.

Syntetiske kuldemedier er miljøskadelig og skal utfases

Små og store varmepumper for indirekte system

Små kapasiteter

Kuldemedium: Propan
Kjøle kapasitet: 50 – 500 Kw
Varme kapasitet: 50 – 500 Kw
Luftkjølt

Mellom kapasiteter

Kuldemedium: Propan
Kjøle kapasitet: 50 – 1000 Kw
Varme kapasitet: 50 – 1000 Kw
Vannkjølt

Store kapasiteter

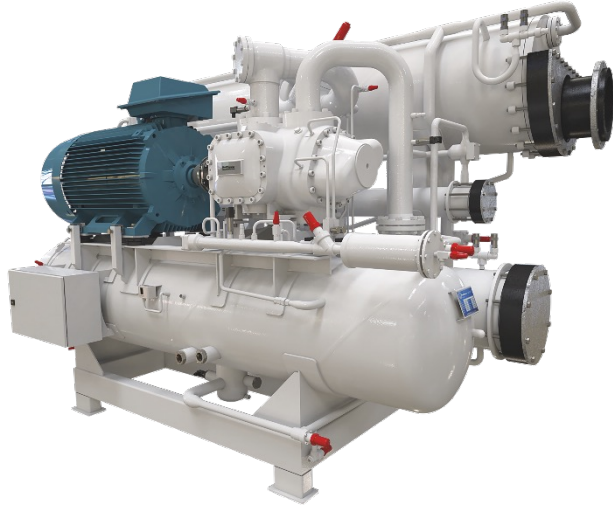

Kuldemedium: Ammoniakk
Kjøle kapasitet: 500 – 4000 Kw
Varme kapasitet: 500 – 4000 Kw
Vannkjølt

Luft og vannkjølt

Direktevirkende varmepumper

FrioNordica HP

Kuldemedium: NH3

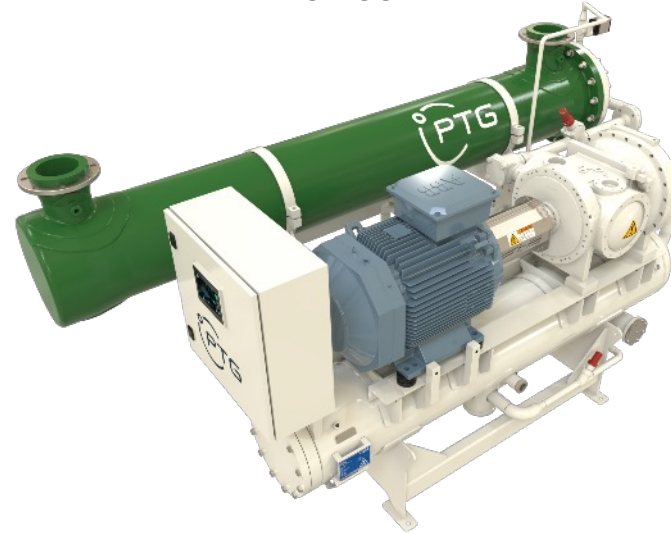
Kjøle kapasitet: 350 – 4000 Kw*

Varme kapasitet: 350 – 6500 Kw*

Sprayfordamper

Skrukompressor

FrioEco

Kuldemedium: NH3

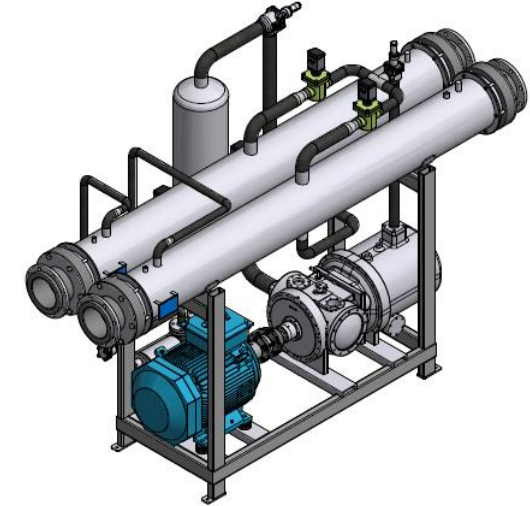
Kjøle kapasitet: 50 – 400 Kw*

Varme kapasitet: 70 – 500 Kw*

DX fordamper

Skrukompressor

FrioNordica HPR

Kuldemedium: NH3

Kjøle kapasitet: 50 – 400 Kw*

Varme kapasitet: 70 – 500 Kw*

DX fordamper

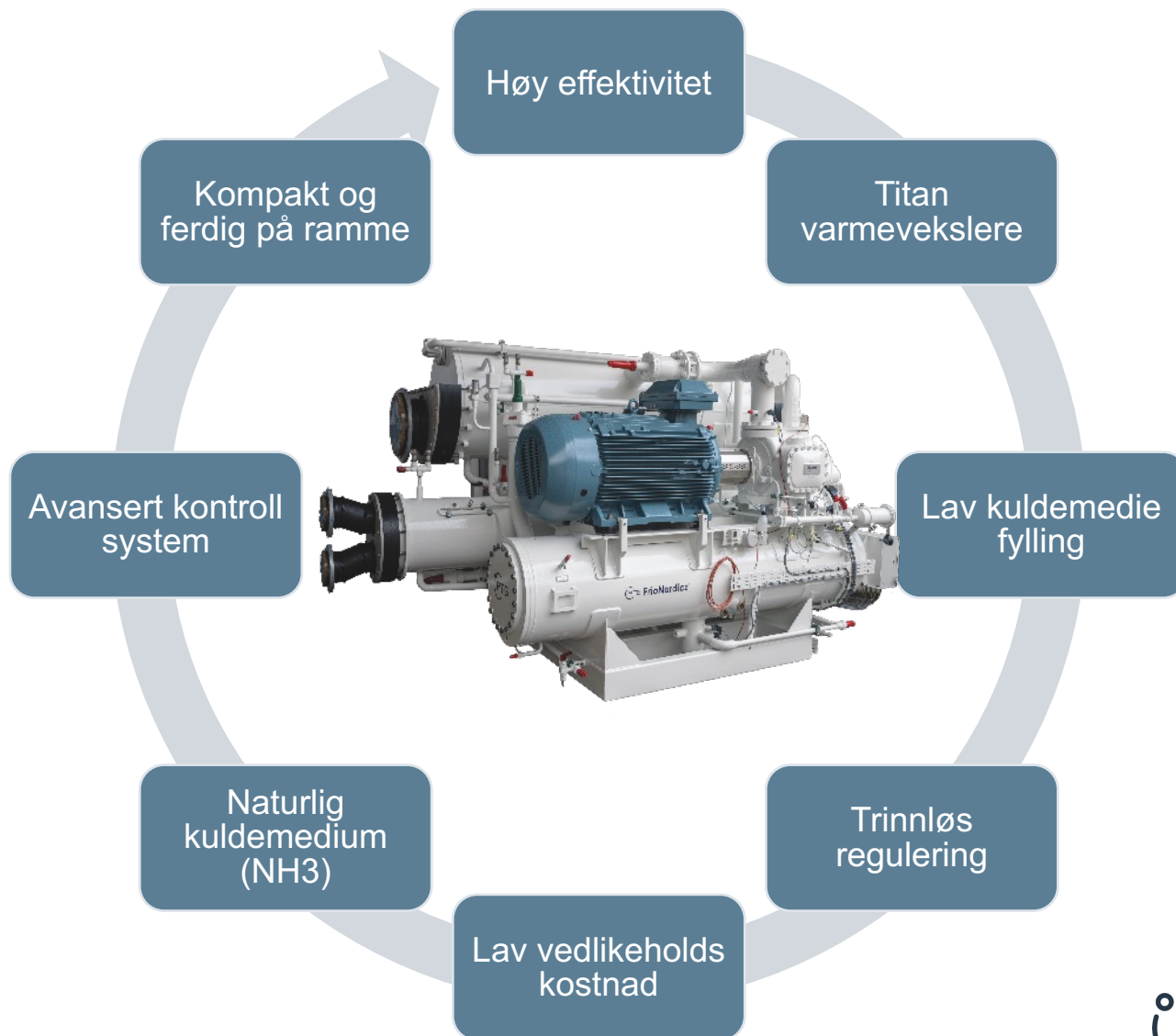
Skrukompressor

Full range med kapasitet 50 – 6500Kw

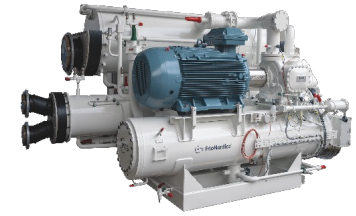
Viktige egenskaper til en direkte virkende varmepumpe

Egenskaper

- Varmepumpe for stor vannføring og liten temperaturstigning
- Ammoniakk som kuldemedium
- Svært høy ytelseskoeffisient (COP)
- Spray fordamper for effektiv varmeoverføring og redusert fryserisiko
- Titanrør og rørplater i alle varmevekslere med 10 års korrosjonsgaranti.
- Effektiv oljeutskiller med koalescerfilter
- 80 % reduksjon av kjøle mediefyllingen
- Lave vedlikeholdskostnader med overhalingsintervaller på 100 000 timer

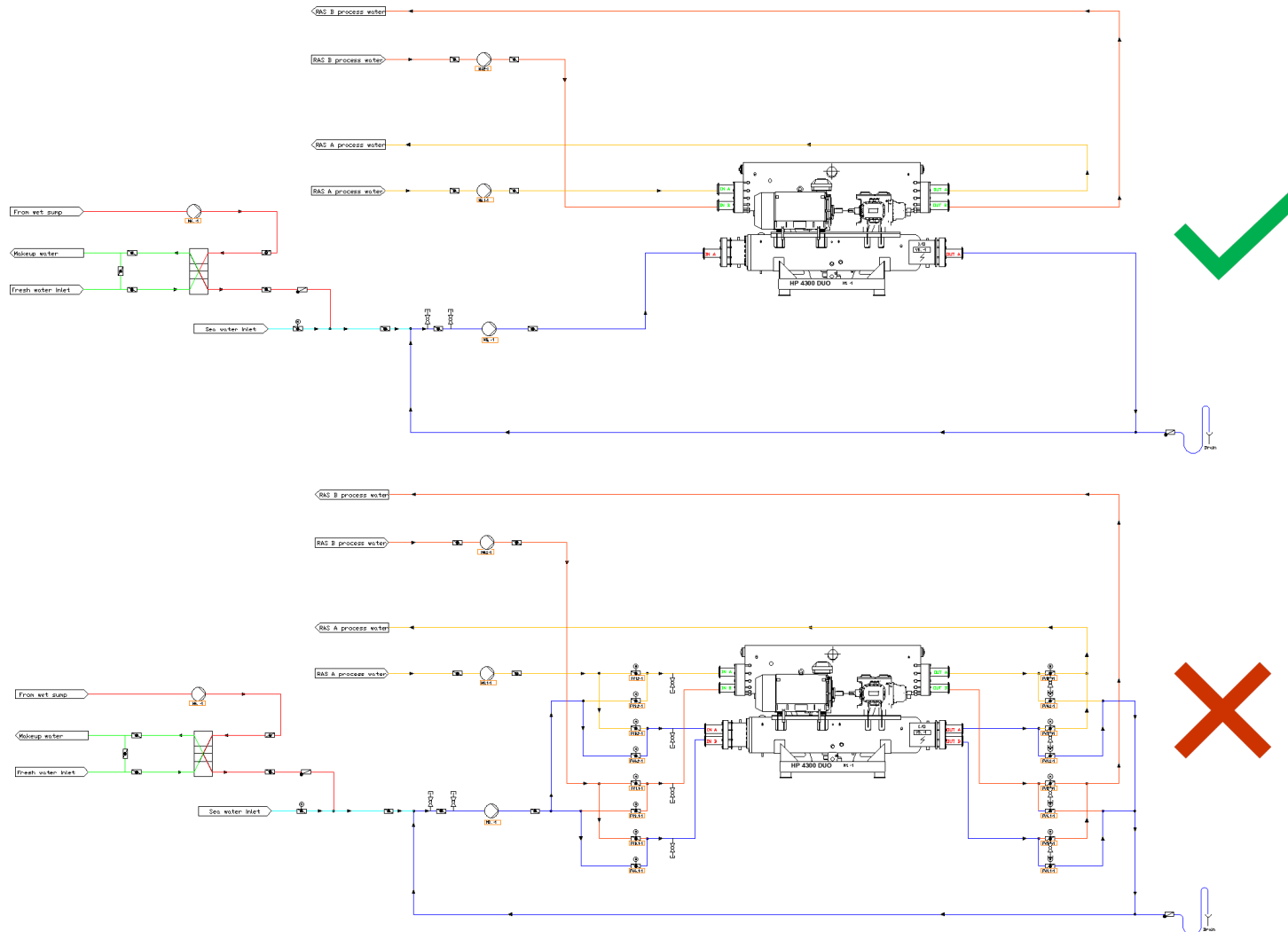

Direkte virkende med intern reversering

Fordeler

- Kjøling og varme uten ventilsystem på vannsiden
  - Enklere rørsystem
  - Redusert antall ventiler
  - Besparelser
- Ingen biologisk risiko
  - Ikke fare for blanding mellom energi og RAS vann

THE VALUE OF
PERFECT TEMPERATURE